

1985 - NAAR EEN NIEUW MONUMENTENJAAR?

DE LANGE WEG NAAR EEN ROTTERDAMS MONUMENTENBELEID

Het is nu alweer bijna tien jaar geleden dat het Europees monumentenjaar 1975 werd uitgeroepen. Landelijk en in Europees verband belangrijk, doch ook op stedelijk -Rotterdams- nivo had het zijn invloeden. Een aantal activiteiten, monumenten betreffende, was gaande: een gevolg van herwaardering voor oude gebouwen na het grootscheepse sloopbeleid van de zestiger jaren en de sterke verwaarlozing van historische kernen, aangezien alle aandacht was geconcentreerd op de wederopbouw (nieuwbouw).

Het Historisch Genootschap Roterodamum had een jaar eerder een nota over het stedelijk monumentenbezit gepubliceerd. Daarnaast werden de 'oude wijken' geïnventariseerd op historische bebouwing en op waardenkaarten in beeld gebracht.

Ook onze vereniging dankt zijn ontstaan aan een dergelijke inventarisatie-activiteit: immers eind 1975 werd de wijk Hillegersberg-Schiebroek 'gedaan', waaruit eerst een werkgroep en, later, de VSW ontstond.

Ook thans is een aantal zaken aan de orde. Het ziet ernaar uit dat op korte termijn in Rotterdam een monumentenbeleid zal worden gevoerd met een monumentenverordening en een monumentencommissie. Verder is de nota van Roterodamum 'in revisie'; na tien jaar wordt deze herzien, bijgewerkt en aangevuld.

Een voorloper van de Rotterdamse lijst?

WORDT 1985 HET ROTTERDAMSE MONUMENTENJAAR???

Het lijkt een goede zaak ons te bezinnen wat er in die tien jaar is gebeurd en wat er staat te gebeuren. Een eerste aanzet vindt u elders in dit nummer, terwijl wij op de komende ledenvergadering, naast de huishoudelijke zaken, hieraan eveneens aandacht willen wijden.

Met deze beschouwing willen we u dan ook gaarne uitnodigen voor de komende JAARVERGADERING, die zal worden gehouden op
MAANDAG 28 mei 1984, aanvang 20.00 uur, in het
DORPSHUIS Oud-Hillegersberg, Kerkstraat 12
HILLEGERSBERG

uitnodiging

JAARVERGADERING VERENIGING STEDEBOUWKUNDIG WIJKBEHOUD

Gaarne nodig ik U uit voor de komende verenigingsvergadering welke zal worden gehouden op

MAANDAG 28 MEI 1984 in het
DORPSHUIS OUD-HILLEGERSBERG Kerkstraat 12 Hillegersberg
AANVANG 20.00 UUR

AGENDA:

- 1 opening en mededelingen
- 2 ingekomen stukken
- 3 notulen van de verenigingsvergadering dd 14 december 1983
- 4 verslag van het verenigingsjaar 1983
- 5 staat der monumenten
- 6 verantwoording uitgereikte oorkonden en gevelschildjes
- 7 jaarrekening 1983 en begroting 1984
- 8 benoeming financiële commissie
- 9 rondvraag
- 10 sluiting

PAUZE

Na de pauze zal een film worden vertoond over de Rotte en omgeving. De Rotte, de aloude veenontwateringsstroom, waaraan Rotterdam zijn naam dankt vervult in het landschappelijke beeld van onze wijk een belangrijke rol. Het water, de oevers, de bebouwing langs de kaden en de achtergelegen ringvaart en kwelsloot bepalen bepalen de landschappelijke waarde, die wij daaraan toekennen. Daarnaast is in de afgelopen 15 jaar de rekreatieve waarde van groot belang geworden, zowel te land als te water. Kortom de Rotte is een gebied dat ons allen zeer dierbaar is.

Wij hopen U dan ook met het vertonen van deze film, vervaardigd door de familie Kok, een plezier te doen.

TOELICHTING BIJ ENKELE AGENDAPUNTEN:

- ad 3 : de notulen liggen voor de leden ter inzage vanaf 19.30 uur
- ad 4 : dit is opgenomen in deze publikatie
- ad 5 : idem
- ad 7 : idem
- ad 8 : volgens de statuten zijn de heren M.D.van Wensveen en J.van der Linden herkiesbaar, terwijl de heer P.van Ruitenburg aftredend en niet herkiesbaar is.
Het bestuur stelt U voor in zijn plaats te benoemen de heer J.C.van Amstel, en beide andere leden te her-

Gewone en buitengewone leden kunnen tegenkandidaten stellen; deze moeten uiterlijk een half uur voor de vergadering bij het Bestuur zijn opgegeven. Elke kandidaat moet worden ondersteund door (minstens) vijf leden.

Gewone leden die verhinderd zijn de vergadering bij te wonen kunnen een ander lid (maar geen bestuurslid) schriftelijk machtigen namens hen op te treden en te stemmen. Een lid mag niet meer dan vier volmachten aannemen.

JAARREKENING 1983 en begroting 1984

Het tot dusverre gehanteerde systeem van jaarrekening en begroting voldoet tegenwoordig minder goed, omdat de vereniging geleidelijk meer activiteiten ontplooit die over de jaargrens heen gaan. Met name betekent dit dat thans in feite alle kosten onmiddellijk worden afgeschreven, terwijl toch in latere jaren baten ontstaan. De huidige methode is weliswaar zeer 'veilig', maar geeft in feite slechts moeizaam een inzicht in de werkelijke gang van zaken. Nochtans zal voor de laatste maal onderstaand een en ander op de oude wijze worden gepresenteerd:

<u>INKOMSTEN:</u>	Begroting <u>1983</u>	Jaarreke- <u>ning 1983</u>	Begroting <u>1984</u>
1 Contributie gewone leden	5125	5260,--	5800
2 Bijdragen donateurs	225	210,--	250
3 Buitengewone leden	50	25,--	50
4 Eenmalige bijdragen	50	40,--	50
5 Rentes	850	770,58	900
6 Verkopen	+10000	17618,75	10000
7 Bijzondere baten	6500	1500,--	150
TOTAAL INKOMSTEN:	22800	25424,33	17200
Onttrekking reservefonds	800	-,-	-
Onttrekking publicatiefonds	8600	8488,58	-
T o t a a l :	32200	33912,91	17200
<u>UITGAVEN:</u>			
11 Porti, tel., schrijfbehoeftes	500	328,57	1000
12 Drukwerk ledencontact	700	592,01	700
13 Vergader- en excursiekosten	500	434,60	500
14 Propaganda	700	835,99	1000
15 Publicaties	27000	29306,09	1000
16 Onkosten Commissies	230	17,50	300
17 Lidmaatschappen	100	95,--	100
18 Subsidies	1100	1037,50	1200
19 Bijzondere acties	350	27,55	500
20 Diversen	200	156,85	200
21 Onvoorzien	500	-,-	500
22 Restitutie subsidiënten	-	-	3500
TOTAAL UITGAVEN:	31880	32831,66	10500
Toevoeging reservefonds	-	873,42	1700
Toevoeging publicatiefonds	320	207,83	5000
T o t a a l :	32200	33912,91	17200

In 1983 is bovendien, ten laste van 1982, de oprichtingsbijdrage aan de "Stichting Berg en Broek" ad f1500 uitbetaald.

Het resultaat van de jaarrekening over 1983 is:

Totaal inkomsten:	25424,33
Totaal uitgaven:	32831,66
NADELIG SALDO:	7407,33

De kassituatie per 31 december 1983 is:

Bank	4394,88
Spaarrekening	88,58
Postgiro	2083,05
Totaal:	6566,51

Dit bedrag is als volgt te specificeren:

Reservefonds (= ver.-vermogen)	6151,51
Publicatiefonds	-,-
Vooruitbetaalde contributies '84	380,--
Vooruitbetaalde donaties '84	35,--
Totaal:	6566,51

TOELICHTINGEN BIJ DE JAARREKENING EN DE BEGROTING.

HET LEDENBESTAND.

Op 1-1-'83 kende de vereniging 274 gewone leden, 17 donateurs en 1 buitengewoon lid (samen 292). Naderhand bedankte alsnog 1 gewoon lid per 1-1-'83. In de loop van 1983 bedankten 5 gewone leden en 2 donateurs, terwijl wegens wanbetaling 3 gewone leden en 1 donateur moesten worden geroyeerd. In de loop van 1983 meldden zich echter 32 nieuwe gewone leden en 5 donateurs, zodat op 1-1-'84 de vereniging 297 gewone leden, 19 donateurs en 1 buitengewoon lid telde (samen 317). Eén te leurgesteld lid verlaagde zijn contributie, doch 13 anderen verhoogden hun bijdrage.

"GEBOUWD IN DE WIJK"

De uitgaven voor het drukken, binden etc. van dit boek vergden f29.219,84 en het bezorgen e.d. f86,25. In 1983 werden afgerekend 799 exemplaren, wat f17.602,75 opleverde. Het 'tekort' tijdens de jaarwisseling werd gedekt door de 3 subsidiënten (f7000), het publicatiefonds (op dat moment f2988,58) en het reservefonds (f1714,76). De garanthouders zijn hiermee van hun verplichtingen ontslagen.

Er zijn 2139 exemplaren afgeleverd; hiervan zijn 84 gratis van de hand gedaan (schrijver, relaties, garanthouders etc), zodat op 1-1-'84 nog 1256 onverkochte exemplaren in voorraad waren. Inmiddels (april '84) zijn nog ca 400 exemplaren afgerekend; dit betekent een zeker batig saldo op het boek van ca f4500.

Voorgesteld wordt (in afwijking van hetgeen vorig jaar is besloten, en gelet op de gevoelens van de subsidiënten) het Anjerfonds de volledige garantie-subsidie ad f2500 terug te betalen en aan "Volkskracht" een derde (=f1000). In het publicatiefonds kan worden geboekt de oorspronkelijke investering (f3000), de in 1983 specifiek gekweekte rente (f500) en het restant van het batig saldo (voor 1984 geschat op f1500) (afgeronde bedragen). Aangenomen dat van de resterende ca 800 exemplaren de helft zal worden verkocht, vertegenwoordigt de voorraad een waarde van ca f8000 (op 1-1-'84 f18000).

DE JAARREKENING (totaal)

Schijnbaar heeft de vereniging in 1983 een nadelig saldo gehad van ca f7500. Dit wordt veroorzaakt door de totale afschrijving van de boekenvoorraad. Laat men de 'boekenposten' buiten beschouwing, dan blijkt er sprake te zijn van een BATIG SALDO van f 2796,01 (f6321,58 -

f3525,57). Dit bedrag dient nog vermindert te worden met f207,83 (aan het publicatiefonds toegerekende rente). Het reservefonds, dat op 1-1-'83 een omvang had van f5278,09, is op de gebruikelijke wijze gezien in 1983 toegenomen met f873,42 naar het op de vorige bladzijde vermelde bedrag van f6151,51; een realistischer beeld wordt verkregen door het op 1-1-'84 nog in het boek stekende bedrag ad f1714,76 daar bij te voegen, wat een omvang van f 7866,27 oplevert (anders gezegd: wanneer het bovengenoemde batig saldo van f2796-f207 wordt toegevoegd).

JAARREKENING

De INKOMSTEN ontwikkelden zich in 1983 vrijwel naar verwachting. Het boek verkocht veel beter dan veiligheidshalve was aangenomen. Bij de bijzondere baten werd destijds verwacht dat een garantie van de Deelgemeente ook metterdaad zou worden ontvangen (f5000); dit, en de latere terugbetaling, heeft niet plaats gevonden. Naast het boek is ook voor f16 ander drukwerk verkocht.

De UITGAVEN bleven bij de meeste posten een kleinigheid onder het begrote bedrag. Hoger waren de posten "Propaganda" wegens het laten drukken van 6000 lidaanmeldingskaarten en "Publicaties" omdat het boek "Gebouwd in de Wijk" meer pagina's kreeg dan verwacht werd. De posten "Onkosten Commissies" en "Bijzondere acties" waren uitzonderlijk laag.

BEGROTING

Bij de INKOMSTEN is uitgegaan van het medio januari '84 bekend aantal leden. Bij de verkopen is een realistische, maar niet optimistische, raming van de verkoop van het boek gemaakt. De bijzondere bate betreft de verkoop van de oude verenigingstypemachine.

Bij de UITGAVEN zijn de meeste posten traditioneel geraamd, met herstel van enkele voor 1983 toegepaste beperkingen. Rekening zal moeten worden gehouden met stijgende algemene kosten door het toegenomen ledental.

Voorts is bij de betreffende posten gerekend op de aanschaf van een nieuwe typemachine, nieuw briefpapier en een nieuwe ledenwerffolder. Bij "Publicaties" wordt gedacht aan een nieuwe brochure.

de penningmeester,
J.J. Zanstra

JAARVERSLAG VAN DE VERENIGING STEDEBOUWKUNDIG WIJKBEHOUD
HILLEGERSBERG, SCHIEBROEK EN TERBREGGE, over het jaar 1983.

Met onze "maartbrief" hebben wij U - vooruitlopend op dit officiële
jaarverslag - geïnformeerd over een aantal zaken, die in 1983 de
Vereniging hebben bezig gehouden.

Een wat completere opsomming treft U hieronder aan.

Jaarvergadering en Bestuurswisseling.

De jaarlijkse ledenvergadering werd gehouden op 16 mei in de "Castagnet".
Daaraan voorafgaand werd een korte excursie gehouden naar de Pauluskerk
aan de Larixlaan in Schiebroek. Aanwezig waren 25 leden.

Tijdens de jaarvergadering vond een bestuurswisseling plaats.

Mevr. Mr. B.W. van der Veen-van Lessen verhuisde naar Alphen aan de
Rijn en kon diensgevolge niet langer deel uitmaken van het bestuur.

De heer P.J. Overbeek trad af, omdat hij zijn plaats in het bestuur
onverenigbaar achtte met zijn functie in het Dagelijks Bestuur van de
Deelgemeenteraad. De heer drs. A.M. de Jonge wenste wegens drukke werk-
zaamheden af te treden.

Hun plaatsen werden ingenomen door mevr. L. Berger-Schut,
mevr. H. Walthuis-Dieben en drs. M.J. de Visser.

Tijdens de korte ledenvergadering, voorafgaande aan de propaganda-
avond op 14 december, was het nodig om wederom de aandacht te vragen
voor een wijziging in de bestuurssamenstelling. Mevr. H. Walthuis-Dieben
wenste om persoonlijke redenen uit het bestuur te treden. Een nieuw
bestuurslid in haar plaats was op dat moment nog niet gevonden.

Voorts wenste mevr. S.H. Kuperus-Gret de functie van secretaris, die
zij vanaf de oprichting van onze vereniging heeft vervuld, over te
dragen. Haar ervaring en deskundigheid is niet voor het bestuur ver-
loren gegaan, aangezien het hier slechts een wisseling van functies
betreft. Mevr. L. Berger-Schut heeft haar taak overgenomen.

De heer J. Zanstra werd herbenoemd als penningmeester.

Propaganda-avond.

Op de jaarlijkse propaganda-avond, gehouden op woensdag 14 december
in "Lommerrijk", waren een vijftigtal leden en belangstellenden aanwezig.
De heer D. Klamer vertoonde vóór de pauze een kleine serie dia's als
verduidelijking, dat het aanzien van waardevolle elementen in de wijk
zich door reparatie en aanpassingen in ongunstige zin kan wijzigen.
De heer E.H. Roelofsz, o.a. bestuurslid van het "Historisch Genootschap
Rotterdam", een grote zustervereniging in Rotterdam, hield een
lezing over het ontstaan en functioneren van Welstand en Welstandstoezicht.
Aansluitend aan zijn lezing werd een filmmontage vertoond.

Publikaties.

Er verschenen dit jaar drie publikaties "Tussen Wilgenplas en Rotte":
in februari een beknopt voorjaarsbericht; in mei een uitgave, bevattende
de jaarverslagen alsmede diverse overzichten en in november een uitgave,
gevuld met wat meer wetenswaardigheden en aardige verhaaltjes over ons
gebied.

"Gebouwd in de Wijk".

Het boek, samengesteld door onze voorzitter J. Fens, rolde in het
najaar van de persen. Mevrouw Mr. H.E. Verhagen, voorzitter van de
Deelgemeenteraad, nam in de deelraadsvergadering van 15 november het
eerste exemplaar in ontvangst.

Het vijfjarig bestaan van onze vereniging in het najaar van 1982
vormde de aanleiding voor deze uitgave. Bij de afsluiting van 1983
mag geconcludeerd worden, dat dit boek enthousiast ontvangen is.

Vele kopers en lezers hebben hierin een aanleiding gevonden lid van
de Vereniging te worden. Door de goede verkoopresultaten met uiteraard
plezierige financiële gevolgen voor de vereniging kan een volgende
grote publikatie worden overwogen.

Schildjes.

Timmeren wij de "schildjes" heel letterlijk aan de weg, de uitreiking van de daarbij behorende oorkonden vindt traditioneel plaats tijdens de jaarlijkse propaganda-avond in november. Dit jaar kweet mevr. E. Buijs-van Riet zich met plezier van deze taak. De als blijk van waardering uitgereikte oorkonden en schildjes betroffen de panden Straatweg 125 en Huize "Sorgvliet", Straatweg 252. De Schildjes commissie bestond dit jaar uit de heren B.V. van den Bergh, D. Klamer en F.J. Kuperus, welke commissie met de nodige gestrengheid de mogelijk voor een bekroning in aanmerking komende panden beoordeelde. De Stichting Stadsherstel Rotterdam overweegt ons "schildjes"-initiatief over te nemen, maar dan in een breder Rotterdams verband. De deelname van de heer Van den Bergh van deze Stichting aan deze commissie stelde hem in staat hiertoe enige ervaring op te doen.

Zusterverenigingen.

Er heeft dit jaar geen bijeenkomst plaatsgevonden van de zusterverenigingen. Er is regelmatig contact met de Stichting Stadsherstel en natuurlijk met de nieuwe "zuster", de Stichting Berg en Broek. De andere zusterverenigingen geven weinig blijk van belangstelling voor een gezamenlijk overleg. Wel heeft een nieuwe vereniging, de "Vereniging Bergse Plassen", contact gezocht. Er heeft een ontmoeting plaats gevonden tussen beide besturen en, op verzoek van de Vereniging Bergse Plassen zijn enkele leden van het bestuur en afgevaardigden van de winkeliersverenigingen in de Duikelaar bij elkaar gekomen, teneinde een gezamenlijk standpunt te bepalen ten aanzien van het beleidsplan Kern en Plassen.

Contact met de Deelraad.

Hiervan kan vermeld worden, dat, sinds de Deelgemeenteraad een orgaan met veel verdergaande eigen bevoegdheden geworden is, de contacten weliswaar nog steeds zeer plezierig zijn, maar op meer formele, gekanaliseerde wijze tot stand komen.

Onze contacten met de Deelraad betroffen de volgende konkrete onderwerpen:

Monumentenverordening: onzer zijds wordt er al jaren gepleit voor een monumentenverordening, welke de Gemeente Rotterdam houvast zal geven bij het voeren van een beleid, waarbij meer dan voorheen gelet zal worden op het behoud c.q. conserveren van daarvoor in aanmerking komende objecten. Daartoe namen wij enige jaren terug het initiatief tot het vormen van een "werkgroep" met leden van diverse pluimage uit geheel Rotterdam. Met enige voldoening kunnen wij thans melden, dat in dit verslagjaar van gemeentewege is gewerkt aan het opstellen van een concept-verordening.

Uit dit concept, dat ons eind december bereikte, blijkt duidelijk een positieve benadering van het gemeentelijke monumentenvraagstuk, doch tevens een zekere beduchtheid voor de mogelijke financiële gevolgen, die het voeren van een consequent op behoud en conservering gericht beleid kan hebben. Het is iedereen duidelijk, dat krapte aan middelen in deze tijd een factor ten nadele van menig monumentwaardig object zal zijn. Wij zijn echter van mening, dat een verordening, die als uitgangspunt voor het te voeren monumentenbeleid moet dienen, toch de kwaliteit van de monumentenzorg voorop dient te stellen.

Ook de voorgestelde samenstelling van de monumentencommissie is naar onze mening een eenzijdige en haar taak en bevoegdheden zijn nog niet voldoende duidelijk omschreven.

In het verslag over 1984 hopen wij U te kunnen melden, dat wij er, in samenwerking met de Deelraad, in geslaagd zijn, te bereiken, dat de zorg voor het monument en zijn directe omgeving beter gewaarborgd is dan in het huidige concept is geregeld.

De vereniging is dan ook de mening toegedaan, dat plannen moeten worden ontwikkeld, waarin het pand gespaard blijft.

In het verslagjaar is er in tegenstelling tot wat wij gehoopt en verwacht hadden ten aanzien van Strekkade 25/26 geen oplossing aangedragen voor deze pandjes. Er waren plannen tot sloop, waarbij vervolgens nieuwbouw gepleegd zou worden in zg. "houtskeletbouw". Onze vereniging heeft tegen deze plannen uiteraard bezwaar aangetekend, waarna droeve overlegsituaties en onderhandelingen plaatsvonden. De Gemeente heeft nadien weer contact opgenomen met enige kandidaten, die zich bereid verklaarden te restaureren voorzover mogelijk en uitbreidingen te doen plaats vinden in dezelfde oude stijl. Daardoor zou in ieder geval het karakter gehandhaafd blijven. Eind december kunnen wij alleen maar constateren, dat ook deze plannen nog niet tot resultaat hebben geleid en dat overwogen wordt de pandjes te koop aan te bieden via een advertentie. Dit gesol met de pandjes en de voorwaarden en omstandigheden waaronder dit gebeurt, vervult onze vereniging met grote zorg.

Adriaan-Stichting: ook het behoud van de Adriaan-Stichting en het gebruik van de gronden rondom dit gebouw heeft onze volle aandacht. Najaar 1981 werd het pand gekraakt door leden van de Vereniging ex Artikel 26, bedoeld voor de opvang van gedetineerden. Dit bleek echter een fiasco en eind mei / begin juni 1983 verlieten de laatste mensen het pand. Zij lieten een ware chaos achter, met verwoest sanitair, omdat de "bewoners" op zoek waren naar te verhandelen loden pijpen. Ook een groot gedeelte van de koperen beplating op het zo karakteristieke koepeltje op de nok van het dak was verdwenen. Het pand werd vervolgens door leden van de Stichting Michael in bezit genomen. Bezield met veel idealisme zijn zij thans bezig de bezem door het gebouw te halen. Het moet gezegd worden, dat zij pogingen doen om het gebouw voor verder verval te behoeden. Waar de mogelijkheden en vooral de middelen toereikend zijn, worden reparaties uitgevoerd. Zij zijn niettemin slechts "krakers" van het gebouw.

De vereniging volgt nauwlettend alle mogelijkheden, die zich voordoen, voor een dusdanig gebruik van het gebouw, dat waarborgen biedt voor de instandhouding in zijn huidige vorm. Het aan het einde van het verslagjaar ingediende plan (door de eigenaar van het gebouw) voor een interne verbouwing tot kantoor lijkt een goede mogelijkheid.

Gebouw AMRO-Bank Straatweg: in het verslagjaar bleek de AMRO-Bank aan de Straatweg plannen te hebben ontwikkeld, die voorzien in sloop van het bestaande gebouw en nieuwbouw op dezelfde plaats. Enerzijds wil de vereniging graag begrip opbrengen voor het doelmatig functioneren van de bank, anderzijds zijn wij van mening, dat het hier gaat om een bedrijfspand met grote architectonische verwantschap met zijn omgeving en daarin dan ook harmonisch passend.

Beleidsplan Kern en Plassen

Ten aanzien van het beleidsplan Kern en Plassen heeft de vereniging haar mening schriftelijk geformuleerd en die onder de aandacht van de Deelgemeenteraad gebracht. Het advies, dat de Deelraad uiteindelijk aan de Gemeente Rotterdam heeft uitgebracht, stemde de vereniging tot tevredenheid. Er kwam nl. een werkstuk uit de bus, dat zeker mogelijkheden geeft tot behoud van de karakteristiek van de oude dorpskern en dat voldoende bescherming kan bieden ten aanzien van de beide plassen en haar oevers. Wij zullen de behandeling en de voortgang van het plan kritisch blijven volgen.

De Commissies

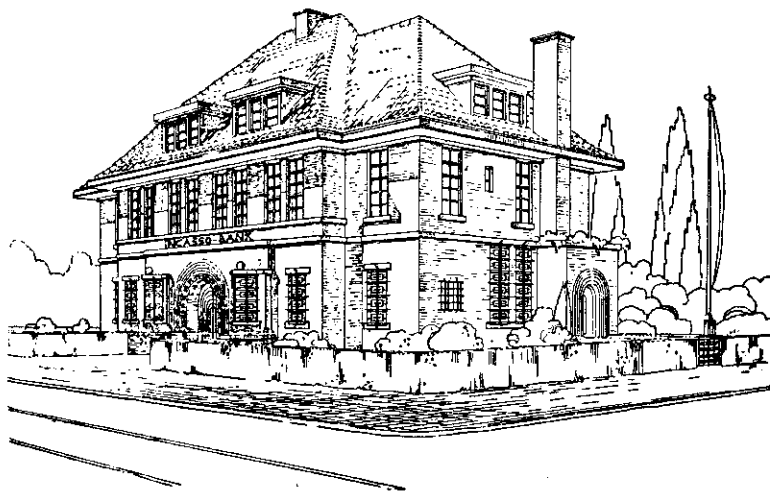
De zeer actieve Studie en Inventarisatie Commissie vergadert regelmatig, evenals de Bergse Plassen Commissie. De discussies in beide commissies dragen in hoge mate bij aan de meningsvorming binnen de vereniging.

De Publiciteitscommissie verzorgt de uitgave van 'Tussen Wilgenplas en Rotte', op deze wijze de band tussen de actieve en passieve leden versterkend.

De Geschiedenis-Commissie heeft door gebrek aan actieve leden nog geen vorm gekregen.

Op deze plaats past de herhaling van de oproep om versterking van onze actieve gelederen. In het jaarverslag over 1984 zouden wij graag willen melden, dat diverse studies ter hand zijn genomen, aldus ons inzicht verdiepend en werkend aan de instandhouding van het vele waardevolle in onze omgeving.

LOKETHUUR F 3.- PER JAAREN HOOGER

KANTOORGEBOUW TE HILLEGERSBERG STRAATWEG No. 67

Druk: N.V. „De Eerste Hilversumsche Centrale Drukkerij” 1932
Diamantstraat 48, Hilversum

stichting berg en broek

De Stichting Berg en Broek

De Stichting Berg en Broek, twee jaar geleden ontstaan vanuit onze vereniging, groeide verder uit. In alle zelfstandigheid werd hulp verleend aan het behoud van verschillende objecten.

Binnen de Stichting hoopt men dat de resultaten nog dit jaar voor iedereen zichtbaar zullen worden, o.a. aan de Strekkade.

Om de financiële mogelijkheden te vergroten werd met succes aandacht gegeven aan optie-obligaties, legaten en giften.

Monumentenzorg

Het is bijna tien jaar terug, in 1975, en het Europese monumentenjaar. Allerwege staat de monumentenzorg in de belangstelling; een 'nieuwe monumentenzorg' staat voor ogen. Dit was tot dan toe een elitaire bezigheid, een activiteit met een exclusief karakter, sterk gericht op de beste stukken van de gebouwde omgeving: kerken, raadhuisen, kastelen. Het overgrote deel van de bebouwing bestaat echter uit woonhuizen; daarvoor was de belangstelling, op een enkele uitzondering na, gering.

De grote verdienste van die 'moderne monumentenzorg' is dat men de aandacht tevens vestigt op het woonhuis, dat in zo belangrijke mate het gezicht van onze dorpskernen en binnensteden bepaalt -het zgn. 'anonieme monument'.

Een dergelijke, meer stedenbouwkundig gerichte, aanpak gaat verder uit van het geheel; de stedenbouwkundige structuur met de kwaliteitsbepalende en dragende elementen daarin, in relatie met het groen en het water, kortom de stads- en dorpsgezichten.

Naast dit gebouwde is er nog een andere structuur, nl. een sociale; de mensen die er wonen en werken, met hun onderlinge relaties, waarbij ook subjectieve waarden en emoties een rol spelen.

De gehechtheid aan de eigen omgeving, de vertrouwdheid en betrokkenheid, uitmondend in bewonersactiviteiten bij ingrepen in de eigen omgeving, zijn daarvan bekende uitingen.

Minder bekend is dat deze handelingen vanuit de bevolking vaak, ook in het Rotterdamse, het begin zijn van een overheidsbemoeienis t.a.v. een zorg voor het monument en de rest van de omgeving. Zo ontstond de monumentenzorg op landelijk nivo, zo is het ook op gemeentelijk nivo begonnen.

De feitelijke zorg voor het monument als gebouw, tezamen met de meer abstracte aanpak van het geheel is een belangrijk kenmerk van de benodigde nieuwe aanpak waarbij ruimtelijke en sociale structuren worden gerespekteerd.

Het navolgende citaat uit de nota 'Monument en samenleving' van de Raad der Europese gemeenten geeft dit duidelijk aan:

In de laatste jaren begint het idee te rijpen dat het behoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten geen doelen op zich zijn, maar een onderdeel dienen te zijn van een integraal beleid, waarin de sociale en ruimtelijke aspecten van stedelijke en dorpsmilieus centraal staan. Vanuit dit perspectief zijn de monumenten en de stads- en dorpsgezichten onderdelen van een bredere thematiek, een thematiek die wij al eerder aanduiden met het begrip menselijk leefmilieu'.

De gemeente

Gemeenten kunnen door hun gevoerde beleid een effectieve bescherming van monumenten zeer stimuleren. Dit is van groot belang vanwege de specifieke betrokkenheid met het eigen kultuurbezit.

Evenals aan de provincies geeft artikel 32 van de monumentenwet ook aan de gemeenten de bevoegdheid tot het maken van verordeningen, mits niet in strijd met de monumentenwet.

Een commissie, ingesteld door de V.N.G. heeft in 1964 een voorstel gedaan voor een gemeentelijke modelverordening inzake monumentenbescherming.

De publikatie 'De gemeente en monumentenzorg' van de V.N.G. geeft een aantal voorbeelden van een mogelijke aanpak, zoals:

- bevorderen van plaatsing op de monumentenlijst, of het zelf opstellen van een monumentenverordening en lijst,
- het geven van een goede voorlichting over morele en materiële verplichtingen en financiële mogelijkheden,
- stimuleren van monumentenzorg middels aankoop door gemeente en particuliere instellingen,
- behelpzaamheid bij voorbereiding en uitvoering van restauraties, en vooral:
- het treffen van aanvullende gemeentelijke regelingen.

Wat doen de gemeenten?

Aard en omvang van de gemeentelijke bemoeienis is landelijk gezien zeer verschillend en ook sterk afhankelijk van de grootte van de gemeente en het monumentenbezit. Gemeenten kunnen nl. sterk autonoom handelen. Een zelfstandig bureau 'monumentenzorg' kan worden opgericht, zoals in Amsterdam het geval is, de gemeenteraad kan ook uit deskundigen een zgn. 'monumentencommissie' instellen op grond van artikel 61 of 62 van de gemeentewet, met een adviserende en voorlichtende taak.

In 'Monument en binnenstad' werd onderzoek gedaan naar het door gemeenten gevoerde monumentenbeleid. Hiertoe werd het beleid van een veertiental, geselecteerde, middelgrote gemeenten onderzocht. Men stelt hierin dat historische binnensteden hun aantrekkingskracht voor een belangrijk deel ontleen aan hun specifieke structuur, de markante bouwwerken, de karakteristieke plekjes, maar ook de, ogenschijnlijk minder waardevolle, kleine woonhuizen, die echter door hun typische samenhang met de overige stadsdelen voor een aantrekkelijk geheel zorgen.

Bij analyse van het na-oorlogse beleid blijkt de periode 1955-1970 opvallend, door de plannen gericht op de expansie van centrumfuncties en de bereikbaarheid, welke door ingrepen en kaalslag een desastreuze invloed hadden op de historische structuur. Na 1970 treedt een kentering op, en valt een bredere belangstelling te constateren voor de historische structuur en de monumentale en beeldondersteunende bebouwing.

Men stelt dat deze gedachte thans wel gemeengoed is geworden, maar dat een vertaling in een gemeentelijk beleid ontbreekt.

De visie die men bij alle onderzochte gemeenten aantroef werd in een drietal punten samengevat, nl.:

- een aantasting van de historische plattgrond moet zoveel mogelijk worden vermeden,
 - naast monumenten moet ook aandacht worden geschonken aan de aanvullende of beeldondersteunende bebouwing in de binnensteden,
 - monumentenzorg moet worden geïntegreerd in het totale beleid t.a.v. binnensteden en stadsvernieuwing.
- Deze 'monumentenzorg nieuwe stijl' is te stimuleren door propaganda en publiciteit over waardevolle bebouwing, een bescherming ervan, een actief aankoopbeleid van historische panden, een stimulering en subsidiëring van restauratie door particulieren (instellingen), een restauratie van het eigen monumentenbezit en verdere door een betere controle op bestemming en gebruik, hetgeen door een beperkt planologisch instrumentarium vaak moeilijk is.

Wat doet Rotterdam?

In 1975 verscheen, ter gelegenheid van het 'Monumentenjaar M75, een editie van Rondvraag', bij het stedelijk kwartaalperiodiek 'Rotterdam'.

Men citeert hierin de eerder genoemde nota 'Monument en samenleving', van de Raad der Europese gemeenten, dat behoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten geen doel op zich is, maar onderdeel dient te zijn van een totaal beleid, waarin sociale en ruimtelijke aspecten van het menselijk woonmilieu centraal staan.

Hieraan wordt gekoppeld dat, nu Rotterdam zichzelf de stadsvernieuwing als prioriteit nummer één heeft gesteld, het behoud van het 'anonieme monument' nieuwe aandacht vraagt.

De inhoud van 'Rondvraag' is een sterk pleidooi voor monumentenbehoud in deze, door de loop der historie, schraal met onroerend cultuurgoed bedeelde stad.

Dat men ook bij het stadsbestuur daar positief tegenover stond bewijst de instelling van een werkgroep 'monumentenverordening' welke op 26 augustus 1976 het gemeentebestuur adviseerde een gemeentelijke monumentenverordening in te stellen.

Dat een ambtelijk advies een lange weg heeft te gaan alvorens tot realisering te komen bewijst de rest van de historie.

Was in 1972 de nodige deining ontstaan bij de sloop van de Koninginnekerk in Crooswijk, dergelijke gebeurtenissen herhaalden zich o.a. bij de sociëteit 'Eendragt maakt magt' in Kralingen, en Lommerrijk in Hillegersberg. Men vergeet echter snel.

Eind 1978 stelde het gemeentebestuur nog geen beslissing dienaangaande te hebben genomen, aangezien het, vanwege de precare gemeentelijke financiële positie, niet in de bedoeling lag binnen enkele jaren een monumentenlijst op te stellen.

Dat louter financiële motieven andere steden hiervan niet weerhielden bewijzen de Amsterdamse en Haagse plannen.

Eind 1979 werd bij de behandeling van de meerjarenbegroting 1980-1983 de zgn. 'motie Faasen' ingediend. Deze luidde: 'De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op 11, 12 en 13 december 1979 ter behandeling van de meerjarenbegroting 1980-1983 en de ontwerpbegroting 1980; overwegende,

- dat in Rotterdam behoefte bestaat aan een gemeentelijk monumentenbeleid;
- dat daarbij onder meer gedacht kan worden aan een gemeentelijke monumentenverordening en monumentenlijst;
- dat binnen de DROS thans onvoldoende middelen beschikbaar zijn om terzake deskundige ambtenaren aan te trekken; van mening,
- dat in Rotterdam op het gebied van de monumentenzorg een groot aantal bezielde en deskundige burgers actief is; verzoekt het college,
- in overleg met het particulier initiatief te onderzoeken op welke wijze een gemeentelijk monumentenbeleid vorm kan worden gegeven, waarbij kan worden gedacht aan het instellen van een gemeentelijke monumentenraad ex.art. 61a van de gemeentewet;
- een coördinerend wethouder aan te wijzen;
- bij de betrokken gemeentelijke afdelingen en diensten te zoeken naar mogelijkheden voor ambtelijke ondersteuning;
- de gemeenteraad op korte termijn over de mogelijkheden van het bovenstaande te rapporteren; en gaat over tot de orde van de dag'.

Ter uitvoering van deze motie onderzocht een ambtelijke werkgroep:

- a. of de modelmonumentenverordening van de VNG, zonodig aangepast, bruikbaar was,
- b. welke objecten voor plaatsing op een evt. gemeentelijke lijst in aanmerking zouden kunnen komen.

T.a.v. punt a bood dit model goede uitgangspunten. Er werd gesteld een soepel beleid te moeten voeren bij uitgifte van vergunningen, teneinde schadeclaims voortvloeiend uit gebruiksbepalingen zoveel mogelijk te voorkomen. Met betrekking tot punt b deelde men mede reeds met inventariseren te zijn begonnen, en hierbij de suggesties van 'Rotterdam' te gebruiken.

Inmiddels naderen de gemeenteraadsverkiezingen van 1982. Een aantal politieke partijen nemen in hun verkiezingsprogramma een passage op over een te voeren monumentenbeleid.

Na de verkiezingen werd er een 'links program-college' gevormd.

Het program-akkoord van PvdA, d'66, PSF/PPR en CPN voor de raadsperiode 1982-1986 geeft de volgende passage:

Monumentenbeleid:

Het relatief geringe aantal historische panden en stadsbeelden, alsmede de zgn. jonge monumenten uit de twintigste eeuw, dienen beter te worden beschermd en behouden. Daartoe zal het gemeentebestuur een monumentenbeleid formuleren en een monumentenverordening vaststellen met een gemeentelijke monumentenlijst en commissie.

In plaats van het kostbaar terugrestaureren van slechts enkele gebouwen zal voor zoveel mogelijk panden met behoud van hun karakteristieke waarden veel meer de nadruk moeten worden gelegd op reparatie en onderhoud'.

Op 14 januari 1983 werd door B&W het principebesluit genomen er mee in te stemmen dat het model van de VNG uitgangspunt wordt voor een Rotterdamse verordening, een soepel vergunningenbeleid zal worden gevoerd om de stadsvernieuwing niet te stagneren, en via inspraak te komen tot een gemeentelijke monumentenlijst.

Zoals uit de beantwoording van schriftelijke vragen bleek zal ook het 'Historisch Genootschap Rotterdam' bij de opstelling van deze lijst worden betrokken.

Rotterdamse monumentenzorg

In december 1983 werd door de gemeente Rotterdam aan de negen deelgemeenten, aan Roterodamum en aan de Monumentenraad het ontwerp voor een gemeentelijke monumentenverordening gezonden met het verzoek hierover advies uit te brengen. In onze wijk werd door het DB van de raad de VSW uitvoerig betrokken bij het opstellen van dit advies.

Middels een uitgebreide brief werd door de vereniging gereageerd op de ontwerp-nota, waarbij als voornaamste punten werd aangevoerd:

- de nota is een puur juridisch stuk zonder relatie met het ruimtelijk ordeningsinstrumentarium, zodat geen sprake is van de alom beoogde wisselwerking tussen monument en omgeving,
- er ontbreken richtlijnen om in stedenbouwkundige plannen op structurele wijze rekening te houden met de historische bebouwing,
- de voorgestelde monumentenkommissie wordt als eenzijdig ervaren, waardoor geen integratie tussen monumentenzorg en welstandstoezicht ontstaat, en geen mogelijkheden zijn ingebouwd voor een inbreng op wijk-nivo vanuit partikuliere hoek,
- de zorg voor het monument dreigt ondergeschikt te worden gemaakt aan de belangen van de stadsvernieuwing en volkshuisvesting, en bij de kans op schadeclaims met financiële gevolgen.

Naast deze aanzet tot een gemeentelijke monumentenverordening en monumentenlijst is er nog een activiteit welke binnenkort in de publiciteit zal komen, nl. de herziening van de Rotterdamse inventarisatie door 'Roterodamum'. Deze publikatie verscheen in 1973 onder de titel 'architectuur van vroeger in het Rotterdam van nu'.

Het verloren gaan, in het recente verleden, van een aantal belangrijke gebouwen en de onzekerheid ten aanzien van andere monumenten in de stad, welke niet middels de rijksmonumentenlijst worden beschermd, was de reden voor het bestuur van het 'Historisch Genootschap Roterodamum' een werkgroep in te stellen met als taak het inventariseren van de monumenten in de gemeente Rotterdam, met als tijdslimiet 14 mei 1940.

Bij de publikatie, op 15 oktober 1973, van deze inventarisatie spraken de hoop uit dat deze lijst steeds zou worden aangevuld en dat deze zou dienen als handleiding voor diegenen die zich met de ruimtelijke ordening bezig houden, teneinde een verder verloren gaan van monumenten te voorkomen.

Thans (1984) wordt gewerkt aan een herziening van dit rapport, waarbij wordt onderzocht of, en waarmede, deze lijst aanvulling behoeft, en wat er ten goede of ten kwade is gebeurd met de in de lijst vermelde objecten.

Wij zullen u hierover nog uitgebreid berichten.

EXCURSIE.

In onze maartbrief vroegen wij reeds Uw aandacht voor de excursie, die wij jaarlijks, voorafgaand aan onze ledenvergadering, organiseren. Voor alle duidelijkheid vermelden wij hier nogmaals de gegevens over deze excursie.

Afwijkend van wat andere jaren gebruikelijk was, organiseren wij voor U ditmaal een rondleiding door het Gemeente-Archief, echter niet op de avond van de jaarvergadering, maar op woensdag 23 mei 1984.

Het is deze keer nodig, dat men zich van te voren voor deze excursie aanmeldt. Een telefoontje aan ons secretariaat, tel. 223598, is voldoende. Tramlijn 4 komt in de buurt van het Gemeente-Archief, gelegen aan de Mathenesserlaan 315. In het geval, dat zich vervoersproblemen voordoen, kan ons dit gemeld worden, waarna wij zullen trachten hiervoor een oplossing te vinden.

Dus: Woensdag 23 mei 1984, verzamelen om kwart vóór acht in de hal van het Gemeente-Archief, Mathenesserlaan 315.

De rondleiding begint om 8 uur en we hebben de tijd hard nodig.

DE STAAT DER MONUMENTEN
EN MONUMENTWAARDIGE GEBOUWEN

Het is een traditie geworden elk jaar te berichten over de toestand waarin onze monumenten en andere waardevolle historische gebouwen in de wijk Hillegersberg-Schiebroek verkeren.

In de periodiek 'Tussen Wilgenplas en Rotte' nr. 8, werd een volledig overzicht gegeven van alle beschermde monumenten in de wijk evenals van de monumentwaardige gebouwen.

Ons recent uitgebrachte boek 'Gebouwd in de wijk' vermeldt in de index deze lijst eveneens, nog aangevuld met 'beeldbepalende' gebouwen, gerangschikt naar adres. Al deze punten zijn in de inventarisatiebeschrijving nader verduidelijkt met tekst en één of meer foto's.

Enkele bijzonderheden hieromtrent:

xxxx Kerkstraat/Kerkdreef ond^d

Muur en hekwerk rond de kerk en de begraafplaats. In de zeer slechte toestand is geen verbetering opgetreden. Restauratieplannen van de muur (gedeeltelijk ingestort in 1979) lijken, ondanks aandrang daartoe, uitzichtloos gezien de mededeling van 'monumentenzorg' dat er geen geld is en het niet op de urgentielijst is vermeld.

Ook het smeedwerk van de hekken en de toegangen bevindt zich door roestwerking in een erbarmelijke toestand.

xxxx Boterdorps verlaat

Houten schutsluis uit ca 1770, van het zgn. Schielandse type, bestaande uit houten jukken, waartussen de sluiswanden en deuren.

Het houten voetgangersbrugje is zeer recent (april 1984) vervangen door een smalle ophaalbrug. Deze werd door de Dienst Gemeentewerken vervaardigd naar oorspronkelijke gegevens.

xxx Kleiweg 375

Boerderij eind 19e eeuw. De sloopdreiging schijnt iets te zijn afgewend. Grondig herstel blijft zeer urgent, vooral het rieten dak.

xxx Straatweg 4 en 6

xx Woonhuizen 1903. Deze reeds lang leegstaande panden (gemeente-eigendom) worden er duidelijk niet beter op. Er bestaan plannen de woningen te verbouwen tot HVAT wooneenheden.

xx Straatweg 67

Bankgebouw 1929; oorspronkelijk 'Incassobank' thans AMRO. Fraai statig gebouw met geplooid schilddak. Plannen tot sloop en nieuwbouw van bankgebouw.

xx Straatweg 85, Villa 'Jacoba'.

Villa 1918 met topgeveltjes en mansardedak. Reeds lang leegstaand (Engelen-Heere) en verwaarloosd. Bouwtechnisch goed herstelbaar.

xxx Straatweg 171, hoeve 'Vruchtenburg'.

V.m. boerderij met bijbehorende bedrijfsgebouwen en waterput. Door het uitblijven van herstelwerkzaamheden en onzekere toekomst, een voortdurende bron van zorg.

xxx Straatweg 226, 'Adriaan-Stichting'.

V.m. gebouw van de Adriaanstichting 1913. Huisvesting ter verzorging van gehandicapte kinderen. Dominerend en beeldbepalend gebouw, reeds jaren leegstaand c.q. gebruikt door 'krakers'. Plannen tot herstel en verbouw tot kantoorgebouw.

xx Hoge Limiet 249

Woonhuis uit ca 1915, door bewoners zelf gebouwd. Thans onzekere status. (Zie 'Wilgenplas en Rotte', nr. 12).

xxx Grindweg 65

19e eeuwse boerderij, 'hoeve Koot'. Complex van woonhuis en bedrijfsgebouwen. Behoeft dringend onderhoud.

xxx Kerkstraat 1?

Klein 19e eeuwse pandje (werkplaats?) met in blokmoetief gepleisterde gevel. Restant van boerderij welke ca 1969 werd gesloopt. Behoeft dringend een opknabbeurt en een gebruiker.

xxx Kerkstraat 13

Oud woonhuis, tot voor kort voorzien van halsgevel en houten gootlijst. Belangrijk als representant van 19e eeuwse woonhuisbouw. Vraagt dringend herstel en een gebruiker/bewoner.

xxx Strekkade 25/26

V.m. dubbel woonhuis (ca 1850?). Leegstaand en zeer verwaarloosd. Er zijn plannen tot verkoop van 'recht van opstal' en herstel in oude verschijning, met verbetering van de fundering. Het is dringend gewenst dat er thans op korte termijn wordt besloten tot overdracht aan die kandidaat-koper die bereid is te voldoen aan de gestelde eisen tot herstel/restauratie binnen de bekende randvoorwaarden.

OVER WOUT JANSEN GESPROKEN.....

Hier met het bekken en de schaar
 Scheer ik de baard en knip het haar
 En maak daarbij ook alle kleeren
 Voor burgers, boeren en voor Heeren

(Uithangbord te Hulst bij een barbier/kleermaker, in 1867 overleden).

Een zelfde beroepsaanduiding had ook bij Wout Jansen aan de gevel kunnen hangen, want ook hij oefende beide beroepen uit tot in de vijftiger jaren.

Wout, vrijgezel, bewoonde met zijn oude moeder, broer Janus en nicht Anneke een klein pandje in de Hilleegersbergse Dorpsstraat. Recht tegenover het toenmalige postkantoor, waar mevrouw Petrie de scepter zwaaide. Hij zat op zijn grote tafel in kleermakerszit voor het raam en was daarvoor getuige van alles wat zich 'op het dorp' afspeelde. Bovendien zorgden zijn talrijke klanten mede voor een nooit aflatende stroom van nieuwtjes.

Als wij, jongens, op zaterdagavond door het raam van de 'scheerwinkel' naar binnen gluurden, was het altijd een uitverkocht huis. Het raam was meestal blauw beslagen van de tabaksrook. De gaslamp brandde fel. Kortom, het zag er daarbinnen roezig en gezellig uit. Wout was dan het duidelijke middelpunt. Wie klaar was bleef nog wat rondhangen, nam een verse pruim tabak achter z'n kiezen of stak een pijp of sigaar op. Geen haast, want morgen was het zondag!

Dit waren de topuurtjes van het grote en kleine nieuws, de dorpsroddeltjes, het lief en leed van de dorpsgemeenschap. Lachen, huilen of allebei. Want wie bij Wout Jansen vandaan kwam, moest thuis wat te vertellen hebben.

Ook de andere neringdoenden hielden op die avond hun zaakjes open, zeker tot tien of elf uur. De zaterdagavond had sfeer en ontspanning; de uren van de witgeschuurde klompen, het schone overhemd en de zondagse jurk. Het einde van de week, na lang en hard werken.

Wij kinderen kwamen ook regelmatig bij Wout. Moeder bekeek kritisch je koppie en zei dan: 'Jij moet woensdagmiddag nodig naar Wout'. Dat was voor ons nooit een straf, want hij was een echte kindervriend. Hij wist altijd een raadseltje of een grapje, zong gekke, zelfgemaakte liedjes waar jouw naam in voorkwam. Succes verzekerd natuurlijk!

Het interieur van zijn zaak was uiterst sober. Tegen de achterwand stond een lange houten, donkergroen geverfde bank, waarnaast een hoge leunstoel, waarop Wouts moeder troonde. Daarnaast had je de grote Salamanderkachel, de scheerstoel en de hoge kinderknipstoel.

Het rook er allerminst naar eau de cologne; het menu van de dag en het naaiwerk bepaalden een typische geur. Vrouw Jansen met haar zwarte kaptje (=mutsje) en zwarte wollen omslagdoek om haar schouders ontging niets. Zij was het ook die Wout vermaande als zijn liedjes en geintjes (volgens haar) ongepaste vormen aannamen, waarop Wout ons dan veelbetekenende gebaartjes of knipoogjes gaf.

Wout knipte drie modellen: van de bewaarschool tot de tweede klas 'kaal', van de derde tot en met de vierde klas 'kaal met een kuifje', en daarna voor alle leeftijden 'Amerikaans' = langer haar met een naadje.

Zijn kwaliteiten als kleermaker zijn bij mij niet bekend, maar bij navraag bleek dat hij ook op dit terrein een goed vakman was naar de eisen van die tijd. Pakken van een eenvoudige snit van zware, donkere, degelijke stoffen die 'lang mee moesten'. Volgens zeggen een meester in het aanbrengen van zwart fluwelen kragen op zondagse jassen. Mannenkleding

uitsluitend, vakkundig gesneden.

Maar.... je moest geen haast hebben als je wat bestelde; het kon maanden gaan duren. De stapels kledingstukken op zijn tafel getuigden daarvan.

Op vrijdagmiddag ging Wout zijn 'buitenklanten' bezoeken met zijn knip- en scheergerei, op de fiets de polder in.

Zijn laatste klant was dan altijd Witmond, de wagenmaker die in het 'Lage end', vlakbij het dorp woonde. Daar dronk hij dan altijd een 'bakkie' en rookte hij z'n sigaartje.

Nee, rijk is Wout nooit geworden. Hij had een 'klein hartje' en schoot er nog wel eens wat geld bij in. Hij was een gelovig man en ging trouw naar zijn kerk. Zijn grote liefde was het zangkoor, waarvan hij een trouw lid was. Ieder jaar op zijn verjaardag kwamen zijn broeders in de kunst opdraven om in de werkplaats een daverend 'Lang zal die leven' aan te heffen, waarvan hij met volle teugen genoot.

Tot op hoge leeftijd heeft hij gewerkt en hij stierf na een kort ziekbed thuis.

Wout Jansen, een goed, eenvoudig en gaaf mens.

Leen Kok.

WEER TWEE OORKONDEN UITGEREIKT

Tijdens de openbare bijeenkomst van 14 december 1983 zijn namens de vereniging voor de vierde maal enkele oorkonden met bijbehorende schildjes uitgereikt voor goede restauratie of uitstekend onderhoud van waardevolle panden in onze wijken. De uitreiking geschiedde door mevrouw E. Buys-Van Riet, lid van de gemeenteraad van Rotterdam en van het bestuur van de Stichting Berg en Broek. De commissie die de voorstellen beoordeelde bestond ditmaal uit de heren B.V. van den Bergh, D.J. Klammer en F.J. Kuperus. Twee van de tien voorstellen vonden genade in de ogen van de commissie; hiermee kwam het totaal aantal positieve oordelen sinds 1980 op 17.

2 Straatweg 252**
Huize 'Sorghvliet'.

Straatweg 125***

Bij het bekroonde pand STRAATWEG 123/125 zegt de commissie:

'Uiterlijk in zeer goede staat van onderhoud; het aan het hoofdgebouw aangrenzende koetshuis verkeert in de laatste fase van afwerking, het is (nog) niet bewoond'.

Opgemerkt worden de onderlinge kleurafwijkingen van de groene verf. Alles in één kleur groen, en dan in standgroen, zou het aanzien van de panden ten goede komen. Het groen schilderen van de ramen zou dit eveneens bevorderen. De buitenlantaarns naast de voordeur en de kappen van de zonweringen detoneren het totaal. Het hek langs de Straatweg kan beter in één (groene) kleur worden geschilderd'.

De commissie bedoelt de kanttekeningen nadrukkelijk als suggesties, die aan het positieve oordeel geen afbreuk doen.

Over het bekroonde pand STRAATWEG 252 (SORGHVLIET, 1886), zegt de commissie:

'Goed verzorgd pand dat door zijn originaliteit des te meer opvalt omdat de aangrenzende -aanvankelijk gelijke panden- door later aangebrachte wijzigingen totaal misvormd zijn. In het bijzonder vallen de fraaie raamomlijstingen op. Het karakter van de voortuin past in het geheel. De op zich opvallende voordeur en de betegelde stoep ervoor zouden aan de stijl van het pand moeten worden aangepast'.

De acht afgewezen panden kennen in eerste oogopslag wel positieve aspecten. Als attentiepunten voor degenen die onderhouden of restaureren, worden hier enkele argumenten geciteerd, waarop de commissie tot negatieve oordelen is gekomen:

'Met het schoonmaken en het opnieuw voegen van de muren is het pand er, in historische zin, niet op vooruit gegaan. Het oorspronkelijk geknippte witte voegwerk is vervangen door plat-vol voegwerk in grijze kleur waardoor het pand 'hard' is geworden'.

'Vestigt de indruk dat de verbouwing werd uitgevoerd zonder inzicht in het historische gegeven. Het houtwerk aan dakranden (en kozijnen) is grof 'gerestaureerd' en in een niet-historische kleur geverfd'.

'Na de wijziging van woon- in kantoorbestemming is ook aan het uiterlijk van het pand gewerkt. Het resultaat hiervan bevredigt (nog) niet'. (Er is dus nog hoop, red.).

'De ruimte tussen dakpannen en windveren is op een grove wijze dichtgesmeerd'.

'Over de aanbouwen van enkele panden (van een bepaald rijtje, red.) kan men zeker kritiek uitoefenen'.

Wanneer u vindt dat een bepaald pand er best (weer) aardig uitziet, kunt u uw suggesties bij het bestuur van de vereniging indienen. Ook in 1984 zal een commissie zich weer gaarne over de voorstellen buigen.

EEN KLEIN BERICHT OVER DE ZAKEN
DIE ONS IN 1984 ZULLEN BEZIG HOUDEN

=====

Uit het jaarverslag over 1983 is op te maken, dat in 1984 onze aandacht gericht zal blijven op de ontwikkelingen rond de pandjes Strekkade - het gebouw Adriaan-Stichting - het gebouw AMRO-Bank Straatweg.

Het Dagelijks Bestuur van de Deelgemeenteraad publiceerde in het voorjaar van 1984 de diverse beleidsnota's. Hierin worden de beleidsdoelen vermeld, welke men zich op korte en/of lange termijn voor ogen stelt. Het is voor de Vereniging Stedebouwkundig Wijkbehoud zaak zich hierin te verdiepen en in te haken, daar waar het doel der vereniging wordt geraakt, ten goede of ten kwade.

De plannen voor de herbestrating van de Straatweg en Bergse Dorpsstraat zullen onze aandacht vragen. Zal de uitwerking van deze plannen het aanzien van de Straatweg en het functioneren van ons dorp Hillegersberg verbeteren, zodanig, dat ook het behoud van historisch waardevolle elementen gewaarborgd blijft?

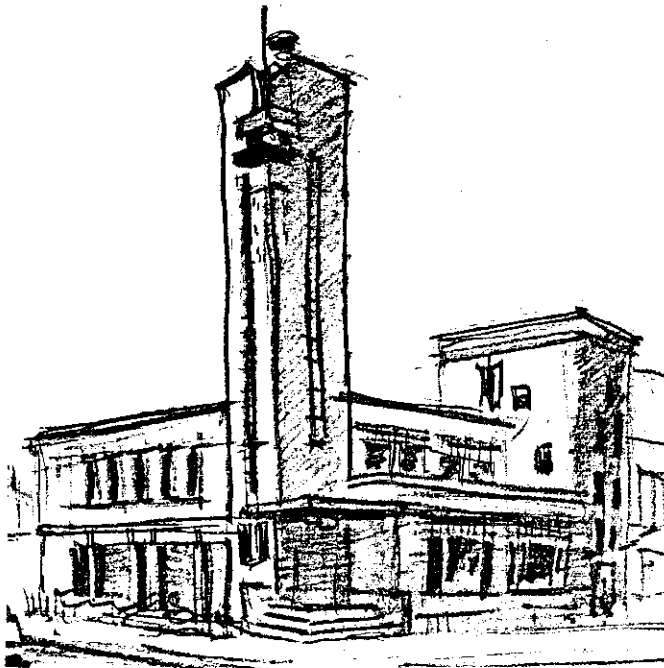
Met betrekking tot de wandelroute langs de Strekkade en het Prinsemolenpad nabij de watersportverenigingen en het Berg en Broekse Verlaat blijft waakzaamheid geboden. Op de Strekkade is langs een groot gedeelte van de wandelroute geen vrij uitzicht over de Bergse Voorplas meer mogelijk. De onduidelijke verkeers- en vooral parkeersituatie bij het Berg en Broekse Verlaat en het Prinsemolenpad doet afbreuk aan de recreatieve en landschappelijke waarde van het gebied.

Wij doen ons best om als Vereniging Stedebouwkundig Wijkbehoud een wezenlijke bijdrage aan de discussie over deze onderwerpen te leveren.

INWONERS VAN **SCHIEBROEK** (en nog wat).

Bij de inrichting door de vereniging van een tentoonstelling over de geschiedenis van Schiebroek, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Paulus-parochie aldaar in december jl., bleek dat er van 1941 tot 1962 een lacune in de gegevens over de bevolkingsaantallen bestond. Dit is jammer, in de eerste plaats omdat juist in deze jaren door de vele nieuwbouw de bevolking sterk toenam, maar ook omdat in die tijd de 'gezinsverdunding' zich begint te manifesteren. Met name dit laatste is een verschijnsel van veel algemenere aard, dat steeds meer invloed heeft op het gebruik van onze woonomgeving.

Uit het zeer grijze verleden zijn aantallen inwoners van het ambacht Schiebroek bekend uit de 'Enquestes' van het graafschap Holland. Zo wordt in 1477 het aantal van 110 opgegeven, terwijl er in 1494 evenals in 1467 in totaal 22 'haertsteden' zijn. Dat wil zeggen: per woning vijf inwoners. Dit is, historisch gezien, een volstrekt gewoon aantal. Het aantal inwoners van Schiebroek stijgt langzaam van ca 100 aan het eind der middeleeuwen naar 455 in 1732. Men leeft vooral van het land: landbouw, vee- teelt, turfgraven en vissen (in de ontstane veengaten). Het aantal woningen stijgt evenredig naar 91. Kennelijk is door intensivering van het grondgebruik, en wellicht ook door de betere afzetmogelijkheden in het groeiende Rotterdam, de werkgelegenheid in het ambachtsgebied flink ver- groot.

De inpoldering van de uitgeveende plas rond 1775 maakt, samen met de komst van de steenkool, een wezenlijk eind aan de Schiebroekse veenderij en visserij; bovendien viel de helft van de bebouwing ten offer aan die drooglegging. De bevolking wordt dan ook gehalveerd: 221 in 1797, en zelfs slechts 171 in 1820. Daarna neemt de bevolking weer geleidelijk toe: in 1847 zijn er 260 bewoners in 40 woningen. Dit is merkwaardig: er zijn nu gemiddeld $6\frac{1}{2}$ inwoner per woning, een zeer hoog aantal. De verminderde kindersterfte bij een ongewijzigd geboortecijfer zal hiermee te maken hebben, evenals de gegroeide afstand tussen rijk en arm in het begin van het industriële tijdperk. Later wordt het aantal inwoners per woning weer normaal: rond 1940 is dit ongeveer 4,75.

Het aantal inwoners blijft geleidelijk stijgen: in 1890 zijn het er 385. Dan wordt de gemeente door forensen ontdekt, en bij de Kleiweg wordt de bebouwing geïntensiveerd. In de eerste wereldoorlog zijn er ca 700 inwoners.

De eerste uitbreiding in de polder, rond de Plataanweg, brengt het inwonertal (in 1926) op 1605; in de dertiger jaren gaat het snel wanneer rond de Adrianalaan en in de omgeving van de Molenvijver wordt gebouwd: van 3105 in 1930 naar 8100 op 1 mei 1941. Met dit aantal, in circa 1700 woningen, wordt de Gemeente Schiebroek op 1 augustus 1941 door Rotterdam geannexeerd.

Sindsdien kennen we de wijk Schiebroek; in feite is dit niet meer dan de drooggelegde polder. Het 'vasteland' tussen de Kleiweg en de Erasmus-singel wordt dan bij het Kleiwegkwartier gerekend (merkwaardig is dat men in Hillegersberg vaak dacht dat alles ten westen van de Rozenlaan, dus ook ten zuiden van de Kleiweg, bij Schiebroek hoorde). In dit Schiebroekse Kleiwegkwartier staan ongeveer 700 woningen, zodat het huidige Schiebroek er nog 1005 over had.

Van Schiebroek zijn later slechts bekend de aantallen inwoners tijdens de volkstellingen van 1947 en 1960; de statistische gegevens van Rotterdam lopen vanaf 1962. Hoe de ontbrekende jaren terug te vinden?

Uit de registers van de onroerend-goed-belasting is te halen hoeveel woningen er van ieder bouwjaar zijn. Daar moeten nog worden bij geteld de inmiddels gesloopte huizen; dat zijn er in Schiebroek maar weinig (een stuk of vijf langs de Adrianalaan en een handjevol langs de Ringdijk).

Daarmee kunnen we uit de bevolkingsgegevens de gemiddelde woningbezettingen uitrekenen (1941: 4,76; 1947: 4,70; 1960: 4,39). Deze cijfers dalen maar langzaam, zodat we tussengelegen jaren naar evenredigheid kunnen schatten. Met de uitkomsten vermenigvuldigen we de aantallen woningen van elk jaar, en ziedaar: een redelijke schatting van het aantal inwoners in die jaren.

De aantallen aanwezige woningen (vermeerderd met 10 voor de latere sloop) en de daaruit voortvloeiende bevolkingsomvang is dan voor de periode 1942-1962 (steeds op 1 januari):

1942	1015	woningen met	4825	inwoners
1943	1077	"	5105	"
1944	1077	"	5095	"
1945	1077	"	5080	"
1946	1085	"	5105	"
1947	1086	"	5099	" (volkstelling)
1948	1086	"	5075	"
1949	1086	"	5050	"
1950	1182	"	5465	"
1951	1233	"	5675	"
1952	1284	"	5880	"
1953	1608	"	7325	"
1954	1996	"	9045	"
1955	2475	"	11160	"
1956	3108	"	13940	"
1957	3246	"	14485	"
1958	3377	"	14990	"
1959	3569	"	15760	"
1960	4337	"	19052	" (volkstelling)
1961	5522	"	22825	"
1962	6371	"	24679	" (gem.stat.geg.)

Het aantal inwoners zal nog stijgen tot 24794 op 1 januari 1964; daarna treedt een snelle afname van de bevolking op, het laatst bekende cijfer is 16995 in 1983. Het aantal woningen bedraagt thans circa 7800; er zijn momenteel enkele honderden nieuwe in aanbouw of gepland.

Het zal u duidelijk zijn dat er thans van een sterke 'gezinsverduunning' sprake is. We zagen al dat in 1960 met een gemiddelde woningbezetting van 4,39 duidelijk afstand is genomen van het historische cijfer van 5; slechts twee jaar later in 1962 was dat cijfer al gedaald naar 3,88. En in 1983 is de gemiddelde woningbezetting nog slechts ca 2,28. Dit zijn toestanden die, historisch gezien, nog nooit zijn voorgekomen, en een verdere daling valt voorshands te verwachten.

Het is natuurlijk, afhankelijk van uw smaak, al of niet leuk een dergelijke hoeveelheid getallen. Maar wat betekent dit in de praktijk? Minder mensen eten minder, dus minder levensmiddelenwinkels. Omdat het niet is gezegd dat ook het aantal verdieners per woning daalt, zou de koopkracht heel wel in stand kunnen blijven (misschien zelfs wel toenemen), maar dat brengt een veranderend bestedingspatroon met zich mee. Misschien verandert (vermindert) het aantal winkels, maar in elk geval verandert de brancheverdeling: u kunt het regelmatig om u heen zien. Het lijkt daarmee onwaarschijnlijk dat de onlangs gesloten kruidenierswinkel van Kool in de Bergse Dorpsstraat door een andere, soortgelijke winkel zal worden vervangen, en daarmee rijst de vraag of dat pand in zijn uiterlijk zal blijven voortbestaan.

En.. de scholen! Het is in het vorenstaande niet aangeroerd, maar naast of samenhangend met de gezinsverduunning treedt een flinke vergrijzing op (de gemiddelde Schiebroekenaar was in 1962 bijna 30 jaar oud, in 1983 ruim 46 jaar!). Het is niet verbazingwekkend dat scholen geleidelijk leeglopen. Wat doen we ermee, zeker voor zover die scholen gevestigd zijn in, ons inziens, waardevolle gebouwen (zo zal komende zomer de Adrianaschool sluiten, die in een van de weinige monumentwaardige panden van Schiebroek is gevestigd).

En.. grote woningen? Ja, vele villa's zijn gewoon te groot geworden, omdat voor de bewoning ervan personeel nodig is. Maar de iets kleinere: worden zij op den duur wellicht bedreigd in hun huidige uiterlijk wanneer een 'kantoor aan huis' geleidelijk uitgroeit of wanneer de bewoners niet meer een gezin maar een samenlevingsverband vormen ('gezinsvervangend tehuis' e.d.)?

U moest er maar eens over nadenken.